

Regeringskansliet
S2024/02115

Eskilstuna kommuns yttrande över remiss - Promemorian Ett språkrav för språkutveckling (SOU 2024:78)

Eskilstuna kommun har fått möjligheten att yttra sig över remissen *Ett språkrav för språkutveckling* (SOU 2024:78)

Sammanfattning

Eskilstuna kommun bedömer att utredningen i sin helhet är gedigen och påtagligt belyser de utmaningar som finns inom såväl äldreomsorgen som inom skolan.

Kommunen instämmer i utredningens bedömningar och förslag, förutom i den delen som gäller att språknivån B2 ska gälla alla yrkesbenämningar. Eskilstuna kommun bedömer att för servicepersonal eller motsvarande yrkesbenämningar, bör den språkliga nivån vara som lägst B1.

Synpunkter på utredningens förslag

7.2 Utredningen bedömer att nivån av kunskaper i svenska språket anges med hjälp av Gers.

Eskilstuna kommun instämmer i utredningens bedömning: Gers är en etablerad modell som möjliggör att kunskapsnivåerna kan jämföras bland de europeiska länderna.

För utbildningsväsendet är det dock en svårighet då det inte används ett reguljärt svenskt skolsystem som måttstock. Det svenska skolsystemet är inte helt samspelt med referensramen och det kan därför behövas tid och resurser för att tolka vilka kurser B2 motsvarar.

7.3 Utredningen bedömer att Gers B2 är lämplig nivå för arbetet i äldreomsorgen

Eskilstuna kommun instämmer i utredningens bedömning. God språklig förmåga i svenska är av stor vikt för arbete inom äldreomsorgen, med arbetsuppgifter som är reglerade i både Socialtjänstlagen och Hälso- och sjukvårdslagen. Med dessa följer krav på att insatserna ska utföras med god kvalitet, krav på dokumentations-skyldighet och krav på anmälningsskyldighet enligt Lex Sarah.

Även den kommunikativa förmågan i tal är grundläggande. Socialtjänstlagen påtalar den enskildes rätt till inflytande över insatsernas utformning och genomförande.

7.4 Utredningen bedömer att samma nivå ska gälla all personal som genomför insatser

Eskilstuna kommun instämmer delvis i utredningens bedömning. I socialtjänstlagen regleras att genomförandet av insatser ska dokumenteras. Eftersom det är vanligt att undersköterskor och vårdbiträden utför samma insatser och också ska kunna dokumentera genomförandet, är det av vikt att samma nivå av kunskaper i svenska är lika för omvårdnadspersonal. Den muntliga språkförmågan är även den av stor vikt, eftersom all omvårdnadspersonal måste kunna ge och ta information och instruktioner och förstå vad som sägs.

Däremot är Eskilstuna kommun tveksam till att språknivån B2 ska gälla alla yrkesbenämningar. Yrkesgrupper såsom omsorgsbiträde, servicepersonal eller äldreassistent dokumenterar inte i lika hög grad som omvårdnadspersonal, då deras arbetsuppgifter gäller serviceinsatser. Det är insatser som utförs med längre intervall, exempelvis städ som många gånger utförs var tredje vecka, eller tvätt och inköp en gång per vecka. Det är av stor vikt att säkerställa att språkravet inte är för högt i relation till vad arbetet kräver. Ett för högt krav i relation till arbetsuppgifterna kan röra sig om indirekt diskriminering. Det är av vikt att lagförslaget om språknivån görs med hänsyn till kriterierna för indirekt diskriminering. Eskilstuna kommun föreslår för dessa yrkesbenämningar språknivån B1.

9.1 Ett språkrav införs i socialtjänstlagen

Eskilstuna kommun instämmer i utredningens förslag: Socialtjänstlagen är i grunden en ramlag som ger kommuner stor frihet att själva utforma insatserna. Därmed är kommunens bedömning att den övergripande föreslagna regleringen i Socialtjänstlagen i termer av *nivå av kunskaper i svenska språket relevant för genomförandet* är väl avvägd.

Föreslagen nivåbestämning B2 i Socialtjänstförordningen bedömer Eskilstuna kommun ska gälla omvårdnadspersonal. Eskilstuna kommun bedömer att förordningen bör kompletteras med nivå B1 för yrkesgrupperna motsvarande serviceassistenter. Eskilstuna kommun refererar här till sin bedömning i avsnitt 7.4. Båda nivåerna bör bidra till att skapa en riksnorm för insatser för just äldre.

Eskilstuna kommun instämmer i utredningens konstaterande att ett språkrav för anställning inte är förenligt med äldreomsorgens kompetensförsörjningsutmaning. För att klara bemanningen behöver äldreomsorgen kunna anställa personer som ännu inte har uppnått den efterfrågade språknivån. Kommunen behöver finna vägar för att medarbetaren ska uppnå den erforderliga språkkompetens som krävs för uppdraget, vilket också innebär ett egenansvar hos medarbetaren. Ytterligare något som talar emot ett språkrav för anställning är att det är svårt att göra bedömningar av reell språkförmåga med god kvalitet.

9.4 Verksamheterna kan behöva stöd i att arbeta utifrån språkravet

Eskilstuna kommun instämmer i utredningens förslag att lämplig myndighet, förslagsvis Socialstyrelsen, ges i uppdrag att ta stöd till verksamheterna hur de kan arbeta utifrån språkravet. Socialstyrelsen är en lämplig myndighet eftersom det är den myndighet som bland annat tar fram regler och kunskap till kommun och region. Socialstyrelsens regler gäller dessutom all äldreomsorg, oavsett den gäller offentligt- eller privat driven äldreomsorg. Genom Socialstyrelsen får stödet och regleringen en övergripande genomslagskraft oavsett utförare av äldreomsorg eller var i riket.

Eskilstuna kommun betonar vikten av ett nationellt stöd för att säkerställa likvärdighet i hela landet. Kommunala verksamheter med god erfarenhet och kunskap inom området, som till exempel Vuxenutbildningen, kan vara ett stöd till de inom äldreomsorgen som ska göra bedömningarna utifrån språkravet.

10.1 Hur språkravet tillämpas samt eventuella förändringar efter språkravets ikraftträdande.

Eskilstuna kommun instämmer i utredningens förslag: Föreslagna myndigheter kompletterar varandra vad gäller uppföljningen. Myndigheten för Vård- och omsorgsanalys utifrån en ”ögonblicksbild”. Socialstyrelsen i ett mer långsiktigt perspektiv. Inspektionen för vård och omsorg om granskande tillsynsmyndighet av att vården och omsorgen följer lagar och regler.

10.2 Effekter av språkravet

Eskilstuna kommun instämmer i utredningens förslag: De båda myndigheterna, Vård- och omsorgsanalys och Socialstyrelsen, kompletterar varandra. Vård- och omsorgsanalys kartlägger tillämpningen av språkravet och effekterna av det, men antas ha ett kortare perspektiv jämfört med Socialstyrelsens mångåriga undersökningar.

11.6 Utredningen bedömer att insatser för språkutveckling behöver ske både i arbete och utbildning

Eskilstuna kommun instämmer i utredningens förslag. En avvägning mellan formell språklig utbildning i kombination med språkutvecklande arbetsplatser, bör vara positivt för en fungerande verksamhet kontra personalens behov av språklig utveckling i svenska.

Det är viktigt att vi fortsätter att utbilda fler. Det behöver därför satsas på VO-utbildningar på arbetsplatsen tillsammans med Vuxenutbildningen. För att det ska vara möjligt behöver det skapas möjligheter så att arbetsplatserna kan ta mot fler APL-platser.

11.7 Utredningen bedömer att äldreomsorgens arbetsplatser behöver arbeta aktivt med språkutveckling och föreslår stöd för detta

Eskilstuna kommun instämmer i utredningens bedömning och förslag: Eskilstuna kommun ser positivt på att få stöd från Socialstyrelsen m.fl. om hur arbetsplatserna kan arbeta aktivt med språkutveckling. Det kompletterar det arbete som Eskilstuna kommun redan gör med språkutvecklande arbetsplatser, där språkombud, språkombudsutbildare och introduktion är några delar.

Eskilstuna kommun vill lyfta att det även kan finnas behov av stöd i hur verksamheter ska hantera personer som inte lever upp till språkkraven trots relevanta insatser.

11.8 Utredningen bedömer att fler medarbetare och chefer behöver utbildning i språkutvecklande arbetssätt

Eskilstuna kommun instämmer i utredningens bedömning: Eskilstuna kommun har positiv erfarenhet av arbete med språkombud och ser det angeläget att chefen har kunskap om mekanismerna för en språkutvecklande arbetsplats för att än mer kunna leda sin verksamhet i den riktningen.

Utredningen tar upp vikten av interkulturell kommunikation (avsnitt 11.3, 11.3.3), vilket Eskilstuna kommun också instämmer i.

11.9 Utredningen bedömer att vissa medarbetare behöver slutföra sina studier i sfi eller sva

Eskilstuna kommun instämmer i förslaget, förutsatt att *Svenskalyftet* blir en realitet med de villkor som har framförts i utredningen.

11.10 Utredningen bedömer att det behövs en kurs i språk och kommunikation i äldreomsorgen och föreslår att det tas fram underlag för en sådan

Eskilstuna kommun instämmer i utredningens bedömning och förslag. Föreslagna myndigheter har erfarenheter av de konsekvenser som bristande språkkunskaper i svenska innebär i omsorgen. Universitetet har en bred kunskap om utbildning och utformning av kursunderlag. Tillsammans bör de borge för att ett kursunderlag riktat till äldreomsorgens medarbetare, får en stabil grund baserat på kunskap, beprövad erfarenhet och empiri.

11.11 Utredningen bedömer att vård- och omsorgselever bör erbjudas integrerad undervisning och föreslår stöd för detta

Eskilstuna kommun instämmer i utredningens bedömning och förslag. Eskilstuna kommun är positiva till att det tas fram ett stöd för integrerad undervisning i Svenska 1. Föreslagna myndigheter är lämpliga för detta uppdrag (se svar 11.10).

Avsnitt 11.12 Utredningen föreslår ett svenskalyft – ett riktat statsbidrag med syfte att höja nivån av kunskaper i svenska språket hos personalen

Eskilstuna kommun instämmer i utredningens förslag. Med de positiva erfarenheterna från äldreomsorgslyftet, blir även *Svenskalyftet* ett välkommet statsbidrag. Det kommer att öka förutsättningarna för långsiktiga och hållbara språkhöjande åtgärder inom äldreomsorgen.

För att kunna matcha satsningarna inom äldreomsorgen behövs det även ekonomiskt stöd till vuxenutbildningen, bland annat för att kunna tillgodose fler utbildningsplatser.

Eskilstuna kommun betonar vikten av att inget krav på kommunal medfinansiering ska gälla.

Eskilstuna kommun efterfrågar starkt att statsbidraget blir enkelt att administrera och rapportera. Viktigt är att fokus blir på innehåll och inte administration. Äldreomsorgslyftet är- och har varit tungt administrativt.

12 Utredningen föreslår att utbildningen i svenska för yrkeselever i komvux ses över

Eskilstuna kommun instämmer i utredningens förslag. Eskilstuna kommun bedömer att det är angeläget att föreslagen utredning tillsätts.

Övergripande synpunkter

Eskilstuna kommun ser positivt på att förslagen i utredningen bidrar till både integrations- och jämställdhetspolitiska mål. Genom att stärka personalens språkkompetens och arbetsförutsättningar, samt höja kvaliteten på vården, förbättras både förutsättningarna för god vård och omsorg och personalens möjligheter på arbetsmarknaden i stort.

Eskilstuna kommun bedömer att språkrav med de villkor som framgår i utredningen, även behöver omfatta andra yrkesområden, som till exempel funktionshinderområdet.

ESKILSTUNA KOMMUN